

تق تق دستگاه احرامی بافی از کارخانه فاطمه دهقان در بنادک یزد بلند است

آخرین بازمانده

چادرش را کنار می‌گذارد و مقنعه روی سرش را کمی جابه‌جا می‌کند. باید حتماً با عصا راه برود؛ می‌گوید بعد از سگته‌ای که کرده پایش خیلی حس ندارد. به سمت دری می‌رود که از همان حیاط راه دارد و وارد ساختمان خانه‌اش نمی‌شود. در را که باز می‌کند دستگاه بزرگ چوبی به چشم می‌آید و انگار ابهتش کل حیاط را می‌گیرد. دستگاهی که یک عالمه ابزار و وسیله به آن وصل است و تون‌های سفید و سیاه‌ش در هم تنیده شده‌اند. رو به من و عکاس که دارد دوربینش را آماده می‌کند می‌گوید: این هم کارخانه من. «فاطمه دهقان بنادکی» همان‌طور که با دستانش دستگاه را لمس می‌کند حرف هم می‌زند. جسمش در کارخانه‌اش است؛ در اتاقی که دستگاه بافندگی در آن قرار دارد و اهالی «بنادک سادات» آن را کارخانه می‌گویند. نگاهش و در فکر فرو رفتنش اما نشان می‌دهد او به سال‌های دور رفته است؛ سال‌هایی که دستگاه احرامی بافی را در خشت فرو می‌کردند تا تکان نخورد و محکم بایستد. «در قدیم در این روستا بیشتر شعر باف بودند و درآمد مردم از شعر بافی بود. کار با دستگاه چون پایه‌هایش در خشت و گل بود راحت‌تر بود. حتی نخ‌ها در قدیم جنس بهتری داشت، پنبه اصل بود، هم موقع بافتن کار خوب پیش می‌رفت و هم بافت را ظریف می‌کرد. الان جنس‌ها فرق کرده و پلی استر داخل پنبه می‌کنند. هی... هی... چه روزگاری بود. در هرخانه‌ای دستگاه احرامی بافی بود. اصلاً دختری که شعر بافی بلد نبود به خواستگاری‌اش نمی‌رفتند. الان از آن نسل فقط من مانده‌ام که گرد (پشت) سر آن‌ها من هم می‌روم».

● سفره ۱۵۰ ساله

کنار دستگاه، روی دیوار کارخانه، سفره سیاه و سفید بزرگی خودنمایی می‌کند. سفره‌ای که ۱۵۰ ساله است و با دستگاه احرامی بافی بافته شده است. پیرزن دستی روی سفره می‌کشد و مثل کسی که شعر می‌خواند شروع به خواندن نقش‌های روی سفره می‌کند: حاشیه، گلبافت، زنجیره، کله مداخل، تخته حاشیه، کله مداخل، زنجیره، کله مداخل، گلبافت، زنجیره و... شما وقتی به این سفره نگاه می‌کنید فقط خود سفره را می‌بینید اما من ریز به ریز نقش آن را می‌بینم. این سفره ۱۵۰ سال عمر دارد؛ از آبی بی به مادر رسید و از مادر به من. یعنی من خودم از مادر گرفتم. (می‌خندد)

● ماسوره‌بر کردن

قبل از اینکه کار با دستگاه احرامی بافی شروع شود باید دوک نخ را ماسوره کنند. به این کار که با دستگاه نخ‌ریسی انجام می‌شود ماسوره‌بر کردن می‌گویند. تنها بافنده احرامی بافی یزد، دوک نخ را از طاقچه کارخانه برمی‌دارد و کنار دستگاه نخ‌ریسی، روی حیاط زیر نور خورشید می‌نشیند. هنگام ماسوره بر کردن دست راست دسته چرخ را می‌چرخاند و دست دیگر نخ را زیر دستگاه بالا و پایین می‌برد تا نخ از دوک بزرگ به چوبی کوچک منتقل شده و برای داخل ماکو رفتن آماده شود. پیرزن همان‌طور که ماسوره را بر می‌کند جواب سؤال را می‌دهد که از چه سنی پشت دستگاه نشست و احرامی بافی را یاد گرفت: